160

હીંદી ભાષામાં

શ્રી બાળ યોગીન્દ્ર

મહારાજા ગોપીચંદ

નાટકના ઓપેરા.

ધી વાંકાનેર "આર્યહિત વર્ધક" નાટક કંપની માટે

રચીને પ્રસિદ્ધ કરનાર

રાવળ ત્રંબકલાલ દેવશંકર

વાંકાનેર આ. હિ. વ. ના. કંપનીના માલેક.

આવૃત્તિ પહેલી. નકલ ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૬૭. સને ૧૯૧૧.

કરાચી, બંદર રોડ પર આવેલા "મનોહર" પ્રેસમાં નરસેશંકર જગજીવન દવેએ છાપ્યા.

કિમ્મત રૂ. ૦-૨-૦.

પાત્રોંકી યાદી.

પુરૂષ પાર્ટ.

સીધ

મહાદેવ }
વીષ્નુ } ત્રીગુણાત્મક ત્રિમૂર્તિ.
બ્રહ્મા }

જાલંધર—યોગી.

મચ્છેન્દ્ર—યોગી.

કાનીફ—જાલંધરકા બડા શિષ્ય.

ગોરખ—મચ્છેન્દ્રકા બડા શિષ્ય.

ગોપીચંદ—ગૌડ બંગાલેકા રાજા.

સેનાપતી—ગોપીચંદકા.

વજીર—ગોપીચંદકા.

બટુવા—વજીરકા નોકર.

સ્ત્રી પાર્ટ.

મેનાવતી—ગોપીચંદકી માતા.

પાટમદે—ગોપીચંદકી રાની.

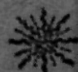
ચંપાવતી—ગોપીચંદકી બહન ઔર મૈનાવતીકી બેટી.

ભભકી—મૈનાવતીકી બડી દાસી.

ચંદ્રભાગા—વજીરકી સ્ત્રી.

ગુણસુંદરી—નાયકા.

મહીલા—સ્ત્રીઆ રાજ્યકી રાની.

દાસ, દાસીયો, વારાંગનાઓ, ખેડુતો, ચોપદાર, રામા, વામા, મનુભા, સાધુઓ, મજૂર, સીપાઇ વગેરે વગેરે.

ગોપીચંદ નાટકકા ટુંક અહેવાલ.

બાબ પહેલા.

મંગલાચરન. સીધ ઓર શીષ્યોકા ઇશ્વર સ્તવન.

પરદા ૧. કૈલાસમે શ્રી શંકર ભગવાનકા સમાધી સ્થાન. દેવ મુનીયોંકી સ્તુતિ. શ્રી શંકરકા સમાધીસે મુક્ત હોના. શ્રી શંકર ઓર વિષ્ણુકા સંવાદ. બાદ મૃત્યુ લોગકે ખબર જાનનેકે લીયે શંકર ભગવાનકા જાળંધર ઓર મચ્છેન્દ્રકો પ્રશ્ન કરના. જાળંધર ઓર મચ્છેન્દ્રકા અહંકાર કરઅયસા બોલના કે મૃત્યુ લોગકે તમામ જીવો માયાકે આધીન હો દુઃખ સહન કરતે હય. માત્ર હમારે જયસે જોગીયોંકે પર માયાકા પ્રબળ નહિ હય. ઇસ્સે ઇશ્વરકા દોનોકા અહંકાર તોડનેકે લીયે કુછ ચમત્કાર દીખાનેકા ઇરાદા.

પ૦ ૨. ગોપીચંદકા નીમકહરામ વજીરકી અપના પ્રબળ રાજમે જમાનેકે લીયે નીચ દાસી ભભકીકે મારફત રાજમાતા મૈનાવતીકો અપની જાલમેં ફસાનેકી તદબીર ઓર ઉસ્કા નીમકહલાલ નોકરકી ભલાઈ.

પ૦ ૩. જાલંધર ઓર મચ્છેન્દ્રકા શ્રી શંકર મહારાજકે પાસ અહંકાર કીયા ઉસ્કા પશ્ચાતાપ. બાદ તીરથાટન કરનેકે લીયે સબકા જાના.

૫૦ ૪. ગૌડ બંગાલાધિપતિ ગોપીચંદ રાજાનકા દરબાર. ગોપીચંદકા અપની માતા મૈનાવતી ઔર રૈયતકે પર પ્યાર. ઉસ્કો દુઃખ ન હોવે વૈસા વજીર ઔર સેનાપતીકો હુકમ. બાદ કૃષીકારોકા પુકાર કરતે આના ઔર શેરકા જુલ્મ જાહેર કરના. ગોપીચંદકા શેર શીકારકો જાના.

૫૦ ૫. ગોપીચંદકી પતિ દર્શનાતુર રાની પાટમદે વહાં ગોપીચંદકા આના. ઔર શેરકા શીકાર કરનેકો જાના હયે વૈસા કહના. રાનીકા હર્ષસે રજા દેના.

૫૦ ૬. મહારાજા ગોપીચંદકી માતા મૈનાવતી દેવ સેવા કરતી હયે. વહાં અચાનક વજીરકા આના. મુલાજા તોડકે મુખ દેખનેકા પ્રયત્ન કરના. મૈનાવતી ઉસ્કો અપમાન કર મહેલસેં બહાર નીકાલ દેતે હયેં ઇતનેમેં જોગી જાલંધરકા આના. મૈનાવતીકા ઉસ્કો ગુરૂ કર શિષ્યા બનના.

૫૦ ૭. વજીરકા અપમાન હોનેસેં ગુસ્સા કરના. વહાં નોકર આકે ઉસ્કો બનાતા હયે.

૫૦ ૮. જંગલમેં સૈન ઔર ગોપીચંદકા આના. શેરકો મારના. ઉસ્મેંસેં સીધ મહાત્મા પુરૂષકા પ્રગટ હોકર ગોપીચંદકો આશીરવાદ દે કે અદ્રશ્ય હોના.

ડ્રોપ. ટેબ્લો.

બાબ દુસરા.

---

૫૦ ૧. બગીચેમેં બહન ઓર રાનીકા આનંદ. વહાં ગોપી-
ચંદકા આના. ઓર અપની બહન સ્વસુરકે વહાં જાતી
હયે ઐસા જાન દુઃખી હોના. રાનીકે પાસસેં શરતકા
ઈનામ દેના.

૫૦ ૨. વઝીર મૈનાવતીસેં અપના વૈર લેનેકો રાનીકી દાસી
રામા ઓર વાંમા કે માર્ફત મૈનાવતી જાલંધર જોગી કે
સાથ ઇશ્કબાઝી કરતી હયે ઐસા ગોપીચંદકો કોઉભી
કપટસેં સુનાંનાં ઐસા સીખાનાં ઓર અચ્છા ઇનામ
દેનાં.

૫૦ ૩. ગોપીચંદકા શયનગૃહ. રામા ઓર વાંમા ગોપીચંદ સુને
પ્રસતરાંહ વઝીરકી સીખાઈ હુઈ બાત કરના. ઉસ્કો
સુન ગોપીચંદકા દુઃખી હોના ઓર વઝીરકો બુલાકર
અપની માકો સમજાનેકે લીયે ગુસા કરકે ઉસ્કે પાસ જાના.

૫૦ ૪. ગોપીચંદકા અપની માકો જોગીકે સ્થાનપે નહીં જાના
ઐસા કહના. મૈનાવતીકા બેશક જાઉંગી, ઐસા જવાબ
દેકર જાના. વઝીરકી સલાહસેં જાલંધરકો ઇધર બુલાકર
કામ પતા દેના ઐસા નીશ્ચય. જાલંધરકો બુલાંનેકે લીયે
વઝીરકા જાનાં.

૫૦ ૫. જોગી જાલંધરકા આશ્રમ. મૈનાવતીકો ઉપદેશ ઓર
અલખ દર્શન મૈનાવતીકા જાના. વઝીરકા આના ઓર
જાલંધરકો આજીજી કર કચેરીમેં લે જાનાં.

૫૦ ૬. ખાનગી કચેરીમેં જોગી જાલંધરકો વજીર ભંગમે સોમલ પીલાકર નાયકાકા ગાનાં ઓર નૃત્ય સુનાકર બહોત બેભાન બનાના. અશ્વશાલાકે કુવેમેં ડાલ દેના.

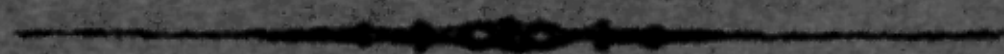
૫૦ ૭. અપના પતિકી બદચાલકે લીયે વજીરકી ઓરત ચંદ્રભાગાકા દુઃખી હોના. વહાં વજીર ઓર ભભકીકા સાથ આના. મૈનાવતીકો ફસાનેકે લીયે રાતકો મહેલમેં દાખીલ હોનેકા વીચાર કરનાં. ચંદ્રભાગાકા જાહીર હોના ઓર અચ્છી નસીયત દેના. વજીરકા ગુસ્સે હોકર ઉસ્કો માર ડાલનાં નોકર આકર સોર કરતા હયે. ઉસ્કે પરભી વજીર ગોલી બહાર કરતા હયે. ઇશ્વર કૃપાસેં નોકરકા બચાવ હોતા હયે. ઓર મૈનાવતીકો વજીરકા પ્રપંચ જતાનેકે લીયે જાતા હયે.

૫૦ ૮. મૈનાવતીકો નોકર વજીરકે પાપી કામોકી ખબર કરતા હયે ઓર ઉસ્કો બચાનેકે લીયે આપ મૈનાવતી બનતા હય ઓર પ્હેલે ભભકીકો બાંધતા હય ઇતનેમે વજીર આતા હય. કામાન્ધ હોનેસે નોકર ઉસ્કો દારૂમેં પાગલ બનાતા હય. વહાં દાસી આકર મ્હારાજા મહા ગુસ્સેમે આરહે હય અયસી જુઠી બાત કહના. જીસે વજીર ગભરાતા હય. નોકર ઉસ્કો સંદૂકકે અંદર ડાલતા હય.

૫૦ ૯. ગુરૂકો ઢુંઢનેકે લીયે ભટકતા કાનીફ.

૫૦ ૧૦. ગોપીચંદકી કચેરીમેં દાસીને આકર આજ રાતકો

માતાજીકે મ્હેલમેં ચોર ઘુસાથા ઉસ્કો એક નેક મર્દને પકડ કર યહ સંદૂકમેં ડાલા હય ઓર યહ ભભકી ઉસ્કી મદદગાર હય અયસા કહનાં. ગોપીચંદ સંદુક ખુલાતા હય. ઉસ્મેસે બદસુરત વજીર નીકલતા હય. ગોપીચંદ પાપીકા ગુન્હા સમજકર ઉસ્કો પકડનેવાલા નેકમર્દ કોન વો જાનને ચાહતા હય. દાસી વજીરકા નોકરકો દીખાતી હય. ગોપીચંદ ઉસ્કે પર પ્રસન્ન હો કર માતાકી હુરમત બચાને વાલા ખુધીવાન નોકરકો વજીર બનાતા હય. ઓર ભ્રષ્ટ પાપી વજીરકો ઓર ભભકીકો જીતેજી સીંહકે પીંજરેમેં ડાલનેકી શિક્ષા કરતા હય.

બાબ તીસરા.

પ૦ ૧. ગુરૂકી શોધમે જમાત સહીત કાનીફકા આના. વહાં ગોરખકા ભેટા હોના. દોનો સમાધીસે અપને ગુરૂકા પતા લેતે હય. કાનીફ ઈંદ્ર જાલમેં મચ્છેન્દ્રકી દશા દીખાતા હય. ઓર ગોરખ જાલંધરકી દશા દીખાતા હય. બાદ સબકા ગુરૂકો છુડાનેકો જાના.

પ૦ ૨. વજીરકા પશ્ચાતાપ ઓર શિક્ષા.

પ૦ ૩. માતાપેં જુઠા કલંક ચઢાયા યે બાતકા ગોપીચંદકો બડા અફસોસ. ઓર આત્મહત્યા કરનેકો તૈયાર હોનાં. રાનીને આકર ઉસ્કો ધીર દેના. બાદ નયા વજીર આકર જાળંધરકો જે કૂપમેં ડાલે હય ઉસ્મે બડા ભારી ઉત્પાત હોતા હય ઐસા ખબર દેના. ગોપીચંદકા ગભરાકર ઉસ્કી શાન્તી હોવે પ્રસતરાંહ પુરોહીતકો મીલકર ઉપાય કરો અયસા વજીરકો કહના.

પ૦ ૪. રાજમાતા મૈનાવતીકા ગુરૂ જાલંધરનાથજીકા ગુમ હોનેસેં રંજ. રાનીયોકા ગોપીચંદકો સ્નાન કરાનેકે લીયે આના. ગોપીચંદકી સુંદર કાયા દેખ ઉસ્કા નાશ હો જાયગા, ઐસા બીચાર કર મૈનાવતીકા રૂદન કરના. અશ્રૂકે બીંદુ ગોપીચંદકે આંગ પર ગીરનેસે ચમકનાં. ઓર અપની માતાકો રૂદન કરતી દેખકર દુઃખી હોના. ઓર શોકકા કારન પુછના. મૈનાવતીને ઉસ્કો જોગી હોનેકા કહના.

ગોપીચંદ માતાકી આગ્રા સર ચઢાતા હય. વહાં દાસી કાનીફ નાથકા આનેકા ખબર દેતી હય. જીસે મા બેટા ઉસકા દરશનકે લીયે જાતે હય.

૫૦ ૫. ગોપીચંદપર કાનીફકા ક્રોધ. મૈનાવતીકી આજીજીસે ગોપીચંદકો મારી. ઓર જાળંધર નાથ ભસ્મ કરે નહી ઇસે કાનીફકા ગોપીચંદકો નઇ નઇ ધાતુકા સાત પૂતલા બનાનેકા ઉપાય બતાના.

૫૦ ૬. ગોપીચંદ અશ્વશાલેકે કૂપમેં એક પૂતલા હાથમેં લેકર આદેશ કરતા હય. જાલંધર નાથ ક્રોધસે સાત વખત ઉસકે સાત પૂતલે કો ભસ્મ કરતા હય. ગોપીચંદકે પર અપને શીષ્ય કાનીફકી કૃપા હય ઇસ્સે ગુરૂ જાલંધર ઉસકો અમર બનાતા હય. ઓર બહાર આતા હય. ગોપીચંદ ચરનમેં શીર રખતા હય. જોગી બનનેકી ઇચ્છા જતાતા હય. જાલંધર નાથ ઉસકી પરીક્ષા દેખનેકે લીયે જો તુજે જોગી બનના હોવે તો તેરી મા બહન ઓર રાંનીયોકી પાસસે ભીક્ષા માગ લાયગા તબ મય તુજે ગુરૂ મંત્ર દૂંગા, એસા કહના. મૈનાવતીકા અપને પુત્રકો ભીક્ષાકે બદલ પરમ વૈરાગમાન હો ઐસા આશીરવાદ દેના.

૫૦ ૭. ગોપીચંદકે બીરહમે રાની પાટમદે દુઃખી હોતી હય. વહાં ગોપીચંદ આકર અહાલેક! મૈયા ભીક્ષા દે ઐસા પુકાર કરતા હય. રાની ઉસકો પેચાનકર ગલેસે મીલને ચાહતી હય. ગોપીચંદ ઉસકો દૂર કરતા હય. જીસ્સે રાની દુઃખી હોકર મુર્છીત હોતી હયે. ઐસી દશા દેખ ગોપીચંદ

ચલાયમાન હોતા હયે. વહાં જાલંધર નાથ આકે હોશીયાર કરતે હયેં. ફીર ગોપીચંદ રોતી હુઇ રાનીકી પાસસે ભીક્ષા લે કર અપની બહનકે પાસ જાતા હયે.

૫૦ ૮. ગોપીચંદકી બહન ચંપાવતી રાતકો અશુભ સ્વપ્ન આયા હયે ઉસકા બીચાર કરતી હયે ઇતનેમે આહાલેક કર ગોપીચંદકા આના. બહન અપને પ્યારે ભાઇકો જોગી હુવા દેખ કર રૂદન કરતી હયે. મગર ઉસકા પક્કા નીશ્ચય હોનેસેં લાચાર હોકર ભીક્ષા દેતી હયે.

૫૦ ૯. સીધાશ્રમમેં જાલંધરનાથ ઓર મચ્છેન્દ્રનાથકા મેલાપ. દોનોંકા પશ્ચાતાપ. વહાં ગોપીચંદકા ભીક્ષા લેકર આના. જાલંધર નાથકા ઉસકો ગુરૂ મંત્ર દેના. શ્રી શંકર ભગવાનકા પ્રગટ હોના. જાલંધર ઓર મચ્છેન્દ્રકો માયાકા પ્રભાવ કેસા હયે ઐસા પુછના. દોનુ મહાત્મા શરમીંદા હોના. બાદ શંકર ભગવાનકા અબ અહંકાર નહીં કરના ઐસા ઉપદેશ દેના. ગોપીચંદકો અમ્મર બનાકર ચૌદા ભૂવનમેં બીચરનેકા આશીરવાદ દેના. અલખકા હર્ષનાદ કે સાથ પ્રયોગકા પુરન હોના. ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

મહારાજા ગોપીચંદ નાટકકે ગાયન.

બાબ પહિલા.

સીદ્ધ }
શીષ્યો }

૧

મંગલ મધૂ રંગ ભરી શ્યામશ્યામા રાજેરી
સુધરરરરરરર મોરલી ધોર ગાજેરી. મં.
ગાંન કરત બ્રજ બાંમ લેત સુંદર સુધર તાંન
અંગ અંગ અભીરામ મનમથ છબી લાજેરી
ધ્રીકડધા ધ્રીકડધા ધ્રીકડધા તથધીલાંગ (૩)
ધીધીકટ (૩) ગીડગીડાંન (૩) ગીડ (૩) ગાજેરી મં.
રરરરરરર વની રીઝ રહી જજજજજજમુનાં ચકીત ભઇ
ચચચચંદ્ર ગગગગીગન પપપપીછમ રતન રાજેરી
જય શ્રી કૃષ્ણદાસ હીતવીલાસ શોભીત રસરૂપ
રાસ વૃંદાવીપીનવીલાસ રંગ રહ્યો આજેરી મં.

શીષ્યો—

૨

નીરત કરત નટવર ચટમટ સોંલપટી ઝપટી સંગીત પ્રીત સો
થૈકતકતા થૈકતકતા. ની.
બાજત મૃદંગા ધીધીકટ ધીધીકટ ધુરાકટ ધુરાકટ ધધમપ
ધુનીગુગૃ ઝિંનઝીન ઝીનનન ઝીનકીઝીનકી લઇ
દીગદીગ દીગદીગ તાથોં ગા તાથોં ગા ચલત સુલફ ગતી. ની.
સાર લીયો રીરીતી ગાંનકી મહામરકસો પન લઇ પારક
દાગડતી દોં કટતી દાગડની પલન પરત અતી. નીરત.

મ્હાદેવકી }
સભા— }

૩

જય વીઘન હરણુ મહા કાલ કાલ ત્રય નયન લાલ
ઉર ભુજ વીશાળ. જય.
રવી શશી મંડળ દોનૂ નયનમેં તીસરે નયનમેં અગ્રી
જ્વાળ. જય.
જાની દાસ હમકો ગીરજાવર પાપ પ્રલય કર હે કૃપાળ.જય.

ગણો—

૪

અગડબંબં ડીમાકડાક બાજે ડમરૂ
જયજય સદાશીવ ભોલા ગુરૂ
ગૌરી અર્ધાંગ જાકે ભંગકે અહારા
હાથમેં પીનાક લીન સોહે બેલવાલા
ગોરા શરીર જાકા ઔર કંઠ કાલા
સોહી અબધૂત મેરા હય પ્રણતપાલા.
અગડ.

દેવ સભા—

૫

બનમદ મસ્તાન જેહી ભૂલે સારા ભાન
સબ ચૂકે જ્ઞાન કરે જો ગુમાન
જાયે સબ સુધ સાન ગીનતીમેં હય નાદાન
મીટી તપ ધ્યાન કરે જો ગુમાન.

જાલંધર }
મછેંદ્ર— }

ક્યોં ન કરે અભીમાન તપ તેજ બલવાંન
કહે સચી બાત છાન હય ગુમાન
હમ નહી હય નાદાન સબ ઠીક સાંન ભાંન
તોડે માયા મદમાન હય ગુમાન

મહાદેવ—

માયા પ્રભુ બલવાંન આધીન.
દેવ દાનવ મનુજ હય.
કોઉ કરે અભીમાંન વો જ્ઞાની નહી.
પર અબુજ હય. બનમદ.

ભભકી
વજીર
નોકર

૬

મય છલ બલ કર મૈનાવતી ફસાઉગી મીલાવગી.
રાજા મય તૂમકુ બનવાવું તબ મેં રાનીજી હો જાઉં.
દોનોકે મય નાક કટાંઉ.
વાવા પ્યારી કયા હુંશીઆરી જાઓજી છેડન કરીયો હમારી.

કાનીફ—

૭

મગન મન ભજન કરોરે ભાઈ ગુરૂ ચરણુન ચીત લાઇ.
ભક્ત હેતુ પ્રભુ બહુ તન ધરી ધારી કીન્ને કોટી ઉપાઇ.
દુર્જન દલન સુજન જન તારન દીનબંધુ રઘુરાઈ.
રચના બીણીધ રચ્યો દશકંધર.
કંચનકોટ બનાઇ.
જતન ભજન બીન હતન ભયે સબ.
રાજ વીભીખન પાઇ. મગન.

વારાંગનાઓ—

૮

વારી કયસી છબી છબીલી બ્હોતે રસીલી.
સોહે કુંજ બનમેં.

પીત પટ જૈસે બીજ ઘનમેં.
સુરત શ્યાંમ હે અભીરાંમ લટક મટક પ્યારી.
હસી હસી બોલે જણે સુધા વારી વારી વદન નીહારી.
બાજે બંસી રૂમઝુમ ઝુમ નાચે નટવર થુમ થુમ થન ગન.
અલીયાં સુધાકી સરીતા ચલીયાં વા વૃંદા બનકી ગલીયાં.
વારી કયસી.

ગોપીચંદ— ૯

સુર સરદાર હો જાઓ તૈયાર ધર હાથ હથીયાર કમરકો કસકે.
હોકે હુંશીયાર સબ ખેલે શીકાર કરો શેર કો ઠાર ધીર વીર ધસકે.

સરદાર—

તૈયાર મ્હારાજ સરકાર શીરતાજ હમ આપકે હુકમકી.
રાહ દેખે દીવસ હય આજ શુભ મોક રક્ષક હમ.
મરનકી બીતીકો નાંહી લેખે.

પાટમદે— ૧૦

પ્રીય પ્યારે બીનાં વીરહ મોહે કો સતાવે.
તલસું મય વીલસું મય નાંહી દરસ દીખાવે.
નેત્ર દરશ રાજનકા જો પાવે.
આનંદ અંતર મેરે નહી માવે.
સાવરી સુરત નયન વીશાલા ચંદ્ર વદન મોતીયન માલા.
રૂપ મનોહર ચાલ મરાલા કો મીલાવે મન ભાવે સુખ પાવે
દુઃખ જાવે.

પાટઅદે }
ગોપીચંદ }

૧૧

સીંહ શીકારપેં જાઓ પીયારે મોરે.
શરત્રીર સ્વામી માર શેરકો દરશ તુમારે દીખાઓ પ્રી૦
આઓ દૂધ દીપાવકે રૈયત દુઃખ નસાઈ.
રાહ મેં દેખ્યૂં રાયકી ચાતક બરખા નાઈ.
મારૂં શેર સંહારૂં સલુણી શ્યામા મારૂં.
કરમે ધરકે યહી કૃપાનકો બનકો રાજ વીદારૂં.
ગૌ બમન ગરીબકી રક્ષા અપના કામ.
રૈયત જબ આરાંમમેં તબ મૂજકો આરામ. સીંહ.

મૈનાવતી }
દાસિયો }

૧૨

ત્રીપુરારી હમ શરન તુમારે.
શરન તુમારે પડે હય બીચારે ઉનહીકો ઉગારે.
હો દેવ દુલારે. ત્રીપુરારી૦
નામ રટે તવ પાપ ઘટે ઘોર જન્મ મરણ ભય મીટે.
તવ ભક્તી હમ કરે નીશદીન.
તન મન ધન તુમ પરવારે શરન૦ ત્રીપુરારી.

મૈનાવતી—

૧૩

મુજપેં કરી હય મયા દીનપેં કરી હય દયા. હાં,
મોક્ષ દાઈ બીજ મંત્ર સુનાયા હો ગુરૂજી.
હે અધમ ઉધારન આપ હો ક્યા મય કરૂં બરાઇ.
બચા લીયો ગુરૂ બાલકી ભવ કે બંધ છુડાઈ મુજપે૦

નર નારીકા ચાહીયે ગુરૂ ચરનમેં પ્રીત.
પ્રાપ્ત કરન સુખ મોક્ષકા સેવો ગુરૂકા નીત   મુજપે૦

વજીર—   ૧૪

મેરે સામને કયા ગુમાન કીયા.
ઓર કયસા બડા અપમાન કીયા.
મેને અછા કહા બૂરા માન લીયા.
ઓર જનાને મેંસે ધકેલ દીયા.
સેઉંમેં ઉસ્કા ખેર અબ ન કરના ચાહીયે દેર.
ફંદેમેં ફસાઉંમેં મૈનાવતી ફીર હય કયા.

જોગી—

કયસા કયસા બૂરા બીચાર કીયા.
નહી માલેકકા કછૂ ડર લીયા.
ફીટકાર હય જગમેં તેરા જીયા.
નીચ નીમક હરાંમ કીયા.

નોકર—   ૧૫

કાંમી ન કરે કયા અનર્થ રે સુત અરૂ માત ભગીની સંહારે.
વીશય અંધ મીત્રકો મારે આખીર વોહી મરે   કામી૦
પાપ અમાપ કરે વો ક્ષણ ક્ષણ મધ માંસકા કરતે ભક્ષણ.
યોંહી પેટ ભરે   કામી૦
અપની ઓરત ઘરમેં કરગરે પરનારીપેં તીરછી નજર કરે.
દૈવસેં કયોં ન ડરે   કામી૦

લશ્કર— ૧૬

ચલો ચાર કર ધર સમસેર શીકાર ખેલે સબ મીલકે.
હો જાઓ સબે હુંશીયાર મેં સૂરે સબે તૈયારમેં
મારો શેરકો સત્વર ઘેરકે ત્વરીત ત્રસીત તલવારકો ફેરકે.
ડર નહી કભી દીલમેં ધરનાં આખીર સબકો હય મરનાં
કાલ સંગરણુ રંગમેં જીતો જબર બન જંગમેં.
બોલો સબ મીલ જય જય ગોપીચંદ મહારાજકી જય.

સીધ મહાત્મા— ૧૭

રે રે ગોપીચંદરાય મહારાજા તવ કલ્યાન.
ધન્ય ધન્ય તુહી જગમહી રાજન નહિ આંન.
જય જય ભુપાળ ચહું દીશી જય છાઓ.
દીન જનોકે દાતાર તુમ કહાવો.
અલખ ધ્યાંન ધરકે અમરતાકો પાઓ.
નીત સકલ જગત ગુન ગાન તવ ગાઓ.

બાબ દુસરા.

ચંપાવતી—

૧૮

બાગકી કયા ખુબી હુઇ હય સખીરી સુંદીર બાગકી.
મધુર માલતી મનહર મોગરો સોહાવે
કયા ગૂલાબે લાલી લહી હય.
કોકીલા કપોત કોક કલરવ કરત હય.
શાન્તી. શાન્તી. સર્વ સ્થળ રહી હય- સખીરી.
સમીર સીતલ મંદ સુગંધી આવે.
માનો નંદન વન યહીં હય. સખીરી.

ચંપાવતી } દાસીઓ }

૧૯

આનંદ મંગળ ગાવે પીયારી દીલકોં બ્હેલાવે.
રંગમે સાહેલીઓ કે સંગમે પીઆરી દીલકો બ્હેલાવે.
ચલોરી પગ ઠમક દેકે તાલી અરૂ તાંન લેકે.
ગાવે અમૃત વરસાવે મન ભાવે દુખ વૃંદ કો નસાવે.

સાખી.

ધરકે શુભ વીચારકો, ત્યાગ કે સબહી કુટેવ,
શીયલ વ્રત નીત પાલકે, કરના પતીકી સેવ.

પાટમદે } ચંપાવતી }

૨૦

ચાતુરી દેખી દેખી અય તુમારી.
કયસી જીતી મેં ભાબી હમારી. ચા.

મોરી નણુદીસેં મય આજ હારી.
વારી જાઉં વારી તોપે બલીહારી.
અબ ચલોરી (૩) ભાભી હમારી. ચાતુરી૦

ભભકી
વજીર
નોકર

૨૧

જાઓ જાઓ પ્યારા નાંહી સતાઓ.
નયન બાન મારી ધાવ કીયા કારી.
એ લોંડી તુમારી નાંહી ગભરાવ. જાઓ૦
ખુષી વીસારી જૂલમ કીયા ભારી બદકાર દોનો તુંમ.
જહાંનમમેં જાઓ.
જાઓ જાઓ ન છતીયાં ન લગાઓ.

પાટમદે
દાસીઓ

૨૨

ખમા ધણી ખમારે રાજન પ્યારે.
સૂખ સૈયા મેરે પોઢો મ્હારાજ.
પુષ્પ પલંગમેં પ્રેમસે સોવો.
સોવો આપ સરકાર મદન મૂરત સુંદર સુરત.
જાઉં મય બલીહાર. ખમા૦

મૈનાવતી—

૨૩

કબ તુંમ રાંમ ભજેગા મનવા અબ તો જન્મ સીરાનોરે.
બીશય ભોગમેં તું ફસી ફસીકે આયુ ગુમાયોરે.
બાલાપન ખેલનમેં ગૂમાયો યુવા યુવતીકે સંગરે. કબ૦

વૃધ ભયે ત્રીદોશ હુવા તબ શીર ધુંની પછતાય.
છોટે બડે અબ કયા હોવે ચીડીયાં ચૂગ ગઇ.
તેરી આયુકો સાગે ખેત. કબ તું મ૦

ગોપીચંદ— ૨૪

ઇશને ગજબ સુનાયા અજબ યહ કયા ગજબ સુનાયા
માતા મેરી પરમ પવિત્ર હયરે,
જોગીને દીલકો ડુલાયારે.
ઉસ જોગીકે કારન મુઝસે
બૂરા કામ કરાયા.

મેનાવતી— ૨૫

જાગો મેરે દુઃખહર ગુરૂવરરે.
તવ દરસનસે ગુરૂજી મેરા કટ જાવે ચોરાસી ફેરા.
સુંન ઉપદેશ તુમેરા ઉજેલા મેરા અંતરરે. જાગો૦
ભવકે સ્વજન હમે ભય ભરતે.
સબ મીલકે બદગોઇ કરતે હમ નાં વો ડર ધરતે
સમર્થ હો મેરે સર પર રે જાગો૦

જાલંધર- ૨૬

એક અલખ અલખ એક અલખ તુંહી
સ્થુલ સુક્ષમ કારન મહા કારન વ્યાપ્ત સકલ જગમેં
જહાં જહાં દ્રષ્ટીસે મય દેખું તેરી છબી સબ હય.

જાલંધર— ૨૭

અલખ તુંહી એક અલખ તુંહી
ભવસાગર જલ તરન અલખ૦
આદી અગોચર અજર અમર અનંત અંડક ધરણું
નીરંજન તુંહી નીરાકાર સ્વરૂપ માંહી સ્મરણું અ૦
ભવોદભવ ઓર લયકા કારન
તુંહી અભરાભરણું કામદુર્ગા કલ્પતરૂ અખંડ અમૃત ઝરણું

વારાંગના— ૨૮

ભાંન ભુલકે ભમરા કયોં ફીરત હય.
કાહે ડોલત હય કાહે ફીરત હય. ભાંન૦
ગુલાબ મય હય ભમરા કંટક પાસ જાકે કાહે તેરી પરકો ચીરત હય
સુગંધી સુખમય કયોં લપટાઇ છાંડ હરી રસ મુખ ધુલ કયોં
ધરત હય.

વારાંગના— ૨૯

મારગ દીજે મોહન પ્યારે ઐસી ઐસી બાતે ન તુમહી સુહાયે,
જ્હોત હસી નહિ કરો મતવારે દેખે સુનેંગે હમારે નાથ
તુમ તો હો પ્યારે રાજ દુલારે ચરચા હમારી કરે પ્યારે

મૈનાવતી— ૩૦

પ્રભુ આપ શરન આઈ અબ દાસી જાન બચાઇયે પ્રભુ૦
જુઠે જગ કે લોગ સબ મુજે કલંકી કહત હય.
સુખ લેત હય દુઃખ દેત હય ગભરાઈ મય ગુરૂદેવ.
યે જંજાળસે મોહે આઇયે છોડાઇયે પ્રભુ૦

ગજકા ઉધાર કીયા દ્રૌપદીકા ચીર દીયા

કરકે મયા ધરકે દયા અયસે દીન દયાળુ પ્રભુ૦

આઈયે મોયે સાહીયે છોડાઈયે પ્રભુ૦

કાનીફ—

૩૧

દેશ બીદેશ ઓર બન બન દેખ દેખ અબ મય થકા.

પતા નહિ પાયા સમરથ ગુરૂ જાલંધરકા.

૩૨

હરી તુમારી કઠીન માયા.

રૂશી યોગી અંત નહિ પાયા.

સમજત મન ભરમાયા. હરી૦

સમય બીચારી ધીર ધરે.

જ્ઞાની સોહી કહાવે.

નાંમ પ્રતાપે સંતકી સેવા.

સુકલ ભરમ મીટ જાવે હરી૦

ગોપીચંદ—

૩૩

દૂર પાપી કયસા ઉત્પાત કીયા બદજાત.

કરૂં મય ઘાત જા બસ જા દીલમેં હાય લાગી લાય.

ફીટકાર હવ તૂજે ધીકાર હય ચંડાલ જાજા બસ જા.

ધીક માત ધીક તાત ફીટ ફીટ ચલ હેવાન.

અરે સેતાન દૂર પાપી જાજા બસ જા દૂર૦

બાબ તીસરા.

કાનીફકી }
જમાત— }

34

મત કરનાં અભિમાંન ખાખ બન ઉડ જાનાં.
ધ્રુત ધ્રુત ધન ખૂબ મીલાયા સાથ ન લે જાનાં. ખાખ૦
ઓરત લડકા નહિ કો તેરા આવેગા પરવાનાં. ખાખ૦

સબ— 35

અહાલેક જાગેરે ગુરૂજી અહાલેક જાગે.
નીરંજન તુંહી નીરાકાર. અહાલેક.

મહીલા— 36

હૈયા હાર હમારે પ્રેમી યોગી પ્યારે મેં દાસી તુંમારી તન મન વારે.
પ્રાંન આધારા ગુંન ગાઓ સારા મોહન મતવારે મેરે પ્યારે (૨)
વીભૂતી અંગ સુંદીર સોહે દેખ જીય મેરા મોહે.
દુઃખ દે મદન બેરી જો હે બચા લીયો બીનતી તોહે.
ખાંન પાંન મોહે ન ભાવત તલફ તલફ રેન નીંદ ન આવત.
ગભરાયે પ્રીય પ્રાંન હમારે સફલ મનોરથ કીજે સારે.
અંક લગાઇ અનંગ નીવારે. હૈયે૦

કાનીફ— 37

હાય લાય લાગી મેરે દીલમેં
પટકૂં ઝટકૂં ત્રટકૂં ફટકૂં ગોપીચંદ તું વૈરી મેરા.
કભી નાં છોડૂં શીર ફોડૂં વોડૂં મય હાય૦
મેરે ગુરૂકો તેને દુઃખ દીયા તૂજે શ્રાપું સુખ કાપું.
મય ભસ્મ કરૂં તોહે પલમેં. હાય૦

ગોપીચંદ— ૩૮

પાપોંસે મેરા જીયા ગભરાયે.
પશુવત જીન્દગી મય બીતાઈ ધુલમેં જન્મ મીલાઈ.
કામ ક્રોધ ઓર મદ ઇરશામેં અંધ બન્યો.
મૂરખ અબી કયોં પસ્તાઈ પાપોંસે૦
અધમ અવીચારી કૃત્યોં સે જલતી જીગરમેં લાય.
શરન શરન મય ગુરૂ તીહારે.
બાલક જાન મોહે લીજીયે બચાય. પાપોંસે૦

મૈનાવતી— ૩૯

ગુરૂ બીના મેરા જીઆ ગભરાય રે હો ગુરૂ૦ (૨)
પ્યારે હો ગુરૂજી હમારે હો ગુરૂજી
હમે કયાં મીલે હોજી.
પાપીયોંને કયસા કીયા ઉતપાત રે હો ગુરૂ૦ (૨)
ગુરૂકો સતાયા જહેર પીલાયા હએ કહાં. ગુરૂ૦
ગુરૂ બીન સૂનાં આતમરાંમ રે હો ગુરૂ (૨)
કહાં મે જાઉં દરસન પાઉં હમે કયાં મીલે હોજી. ગુરૂ૦

પાટમદે દાસીયો ૪૦

ચલો સખીરી સ્નાંન કરાવે સ્વામીજીકો મીલકે.
બ્હેનો ઉમંગમેં કરે સોના ઝારી ધરી ઉછરંગમે.
રાચે રાચે સેવા કર રંગમેં રંગમેં ઉમંગમેં
બ્હેનો સંગમે. ચલો૦

સીતલ સુગંધીત સલીલસે સ્નાંન કરાવે રાય.
દીલ ખુશ કરે દયાળુકા ગાંન મનોહર ગાય.
જતાવે યોવન અનંગમેં આજ જીતે સ્વામીકો.
સમર જંગમે ૪૨૦

ગોપીચંદ }
મૈનાવતી } ૪૧

મૈનાવતી માતા નીર દેખૂં મય તેરે નયનમેં
ગોપીચંદ લડકા બાદલ બરસેરે કંચન મ્હેલમેં
ગો૦ ક્યોં માતા તું કરે કલ્પનાં નીતકી રહત ઉદાસ
જો કોઉ કહેવે જીભ કટાવું કરૂં દૂસ્મન કો નાશરે મૈના૦
મૈના૦ ના બેટા મય કરૂં કલ્પનાં ના મે રહૂં ઉદાસ
રૂતુ બદલ બાદલ ચડ આયો અબ બરખનકી આશરે ગો૦
ગો૦ નાહી બીજ નાં બાદલ દેખૂં નાહી મ્હેલમેં વાય
તેરે મન ચીત્તા કછૂ ઓર હય વો માં દે તું બતાય મૈના૦
મૈના૦ સત્ય કહૂં તો સત ચડે ઓર જૂઠ કહે પત જાય
નાવ પડા દરીયાકે બીચમેં પવનસેં ડોલે ખાય ગોપી૦
ગો૦ નાવ પડા દરીયાકે બીચમેં ઉતારૂં પેલે પાર
માતા હુકમ હોવે જો તેરા બજાઉં મય નીરધાર મૈના૦
મૈના૦ મૂને ભરૂસા પુત્ર તીહારા તું હે આજ્ઞાકાર
રાજ પાટ સ્વપ્નેકી માયા જીતો જમ કે દ્વાર
ગોપીચંદ લડકા જોગી હો જારે તજદે રાજકો
ગો૦ માજી રાજ કરનદે જોગી મત કરરે મા મેનાવતી
છોટી હય અબ ઉમ્મર મેરી મય કયા જાનું જોગ
ચરચા કરે મુલકકે રાજા હસે શહેરકે લોગ મૈના૦

મૈના૦ મેરા બચન ફીરે નહીં પીછા કહે બચન તુ લાખ
તેરી સુરત તેરે બાપ જ્યસી હુઈ અગ્નીમેં ખાખ ગોપી૦
ગો૦ ભુલો પડયો ભવસાગર મેંહી જામે નીર અપાર
અબ ઘટઘટમેં નાવ પુરાની કૈસેં ઉતરો પાર મૈના૦
મૈના૦ ધરો ધ્યાંન તુંમ ગુરૂકા પ્યારે જુઠો સબ સંસાર
સત્યકી નાવ ધરમકા નેજા લે હો! જાવો પાર ગોપી૦

કાનીફ— ૪૨

ગુરૂ કૃપાળુ જાલંધર બીના ચેન નહિ ચીત મય
ખાન પાન ન કરો ન પ્રીત મય
હાલ બેહાલ કરૂં ગોપીચંદ ગુરૂકા બેર લેનેકો ત્રસીત મય.

જમાત— ૪૩

હે કીરતાર આધાર જગકો અખંડ આનંદ.
ॐ કાર રે અલખ તુંહી હે કીરતાર
અચ્યુત અવીનાશી અકલ અમલ અનાદી અનૂપ.
અલખ નીરંજન અજર અમર અર્ક અગોચર.
રૂપ યહી કૃપા તીહારી વીહારી રે.
મનસે કર્મસે ઓર બચનસે ચહૂં શરન
સુખકારરે હે કીરતાર૦

ગોપીચંદ— ૪૪

પ્હેલા પુતલા જલગયારે પીતા સુધારો કાજ.
જલબલ ગીલગયા તુમેરે ધરા રહા સબ રાજ.
અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ જાલંધર નાથ.

દૂસરા પુતળા જલ ગયારે મૈનાવતી મેરી માય.
હાથ જોડકે કરૂં બંદગી લળી લળી લાગું પાય. અમર૦
તીસરા પુતલા જલ ગયા રે સનમુખ ખડી ઘર નાર.
પ્હેલા મેં પરણ્યો પદમણી વો વીલખે રાજકુમાર. અમર૦
ચોથા પુતલા જલ ગયા રે ચંપાવતી મેરી બ્હેન.
રોશ ભરી ચીત્તા કરે રે ભર ભર આવે નેન. અમર૦
પાંચમાં પુતલા જલ ગયા રે ઉગ્રસેન મગરૂર.
ગામ ઉજાડયો ગોર કાસ રે જોગી હુઓ તબ રૂપ અમર૦
છઠ્ઠા પુતલા જલ ગયા રે પ્રજા કરે પોકાર.
શરણાંગત મય આપકા રે કરો ગુરૂજી ઉધાર. અમર૦
સાતવાં પુતલા જલ ગયા રે રાજકે સુખ દુઃખકાર
દીન જાન કે દયા કરો અબ દયાળુ ગુરૂ દાતાર અમર૦

પાટમદે— ૪૫

આવો પ્યારા આવો પ્યારા આવો પ્યારા.
શાંમ સુંદીર ન સતાવો વીરહી વામ પ્યારા.
ચીત બસ કરી મેરો અબ કાહે આંખ ફેરો.
રેન સારી તલપે આપ બીના યે દારા. શામ૦
કાહે કહો કોઉ ન માને દરદી ગત દરદી જાને
સખી જો મીલાવે મેરે નયન તારા.

પાટમદે— ૪૬

બનીરે બીધાતા મેરી બેરનીયા.
સબ સુખ દીયો રે નસાય (૨) બની રે૦

પ્રાંન પ્યારે જુલમ કીયા જુવાની મેં જોગ લીયા
ચર ચર છતીયાં ચીરાય (૨) બનીરે૦
મ્હેલ ઓ મંદીરીયાં મેરા સ્વામી બીન સબ હે સુનાં
હીરદે લગાઇ મેરે લાય. (૨) બનીરે૦

દાસીયો — ૪૭

આયા નયા જોગી બાઇ અપને નગરમેં.
દેખ દુખી હોતા જીયા અંતરમેં (૨) લગી લાય જીગરમેં.
આયા૦

યોગી ગોપીચંદજી ભયા.
તનમેં ન મનમેં ન સુખ સબે જનમે આયા૦

ચંપાવતી— હો જાઓ જાઓ મોહે નાં સતાઓ.
ન બાત બનાઓ
ગોપીચંદ વીરા મેરા જોગી કયોં કહાવો.
લોંડી યાંસે જાઓ. દેખ દુખી૦

ગોપીચંદ— ૪૮

ચાતુર ચંપાવતી પ્રીય ભગીની મમ શોક રૂદન સબ તું તજ દે.
ભીક્ષા કારન આયા ભીખારી ઉસ્કો તું ભીક્ષા દે દે.

ચંપાવતી—બળસાલી બ્હાદુર પ્રીય બંધુ કીસ દુઃખ કારન જોગ લીયા.
જેવર બદલ યે ભગવા કપરા દેખ દેખ ફટ જાત હીયા.

ગોપીચંદ—રાજ તાજ સબ દીલસેં છોડા ના કીસીને કછુ દુઃખ દીયા.
અખંડ આનંદ પ્રાપ્ત કરનેકો બ્હની મયને જોગ લીયા.
દેર હોતી હય ભીક્ષા દે દે કયોં નાહક કુમલાતી જીયા.

ચંપાવતી—ડેર બંધુ મય બીક્ષા દેઉં નીરદય નાં બન કર તુ મયા.
ગોડ બંગાલાકા સુખ સુરજ દુઃખ સાગરમેં ડુબ ગયા.

સબ પાત્રો— ૪૯

મહાકાળ કંકાલ શ્રી કાલ કાલં.
ગલે વ્યાલ માલં ધરે જ્વાલ ભાલં
જગત જાલ જંજાલ હા વિશ્વ સ્વાંમી.
નમામી નમામી નમામી નમામી.
સદા કાલ ખૂશ હાલ ધન પાલ પાલં
કૃપાલં કપાલં ધરે વ્યાલ માલં.
કરાલં અકાલં દયાલં સુનામી. નમામી (૪)
ભૂજંગા ગદંનર ગદં મંદહાસ્યં
સદા આપ દાહં ગદા પાની દાસં
સુનાનં સુવાદં ચીદાનંદ સ્વામી. નમામી (૪)
ભવાનીપતી બાની જાની સુહાવે
અમાની મસાની બીજ્ઞાની કાહાવે
લશે શુભપાની વૃષાધીશ ગામી. નમામી (૪)

સમાપ્ત.

